

SAMENWERKINGSVERBAND

PASSEND ONDERWIJS PO 20.01

Bijlage E.3. bij OP

Notitie 'Thuiszitters in SWV PO 20.01', januari 2016

Passend Onderwijs en thuiszitters

Het uitgangspunt van Passend Onderwijs - dat alle kinderen naar school gaan - vraagt om maatwerk. Niet alle kinderen beschikken immers over dezelfde mogelijkheden of leren op dezelfde manier. Voor sommige kinderen zal daarom een passend onderwijsaanbod gedaan moeten worden om te zorgen dat ze - met extra ondersteuning - onderwijs kunnen volgen. Scholen zijn er samen met samenwerkingsverbanden verantwoordelijk voor dat alle leerlingen een zo passend mogelijke plek krijgen. Scholen hebben zorgplicht en samenwerkingsverbanden hebben als opdracht te zorgen voor een goed beleid, goede voorwaarden en de juiste dekkende voorzieningen. Samen zorgen zij er zo voor dat er minder kinderen thuis komen te zitten, minder kinderen naar het speciaal onderwijs gaan en minder kinderen niet op de juiste plek zitten.

Uit de evaluatie van het eerste schooljaar Passend Onderwijs van de Kinderombudsman (*Werkt passend onderwijs? Stand van zaken jaar na dato. September 2015*) komen een aantal knelpunten m.b.t. thuiszittende leerlingen naar voren. Niet alle thuiszitters vallen onder Passend Onderwijs, er wordt een gebrek aan doorzettingsmacht geconstateerd en er zijn onvoldoende mogelijkheden voor maatwerk. De Kinderombudsman pleit in het algemeen voor een 'leerrecht' in plaats van een 'leerplicht' om wet- en regelgeving en de praktijk zo te maken dat passend onderwijs voor alle leerlingen mogelijk wordt. Vooralsnog is dit niet aan de orde, maar er ligt inmiddels wel een plan van aanpak thuiszittende leerlingen van het Ministerie van OC&W. Deze aanpak bestaat enerzijds uit meer ruimte voor maatwerk: het leren kennen en daardoor kunnen gebruiken van de bestaande mogelijkheden met daarnaast ook een uitbreiding met nieuwe mogelijkheden ('Onderwijs op een andere locatie', Kamerbrief van de staatssecretaris van 18 november 2015). Anderzijds is de aanpak gericht op het in beeld brengen van thuiszittende leerlingen in de regio en het stimuleren van doorzettingsmacht. De Inspectie heeft opdracht gekregen om samenwerkingsverbanden tweemaandelijks een update te vragen van het aantal thuiszitters en de categorie waartoe zij behoren, zodat samenwerkingsverbanden gericht en directer kunnen worden aangesproken op dit thema.

In de laatste brief van OC&W over thuiszitters (Cijfers leerplicht en aanpak thuiszitters, 3 februari 2016) hanteert de staatssecretaris de volgende terminologie: 1. relatief verzuim voor leerlingen die staan ingeschreven bij een school, maar die school voor kortere of langere tijd niet bezoeken en 2. absoluut verzuim voor leerlingen die niet staan ingeschreven op een school. Onder thuiszitters wordt verstaan: leerlingen die absoluut verzuimen en leerlingen die langdurig relatief verzuimen (langer dan 4 weken). Prioriteit in de aanpak heeft de groep langdurig relatief verzuimers relatief die langer dan 3 maanden thuiszit.

Ondertussen hebben vier landelijke organisaties hun krachten gebundeld om scholen en samenwerkingsverbanden te ondersteunen bij het voorkomen van thuiszitten. Dit zijn: Gedragswerk (een door het Ministerie van OC&W mogelijk gemaakt project dat tot doel heeft de samenwerking te bevorderen in de aanpak van leerlingen die thuiszitten of voor wie dat dreigt), de LBBO (de Landelijke Beroepsgroep voor Begeleiders in het Onderwijs), LECSO (het Landelijk Expertisecentrum Speciaal Onderwijs) en Ingrado (de Vereniging voor leerplicht en RMC). Zij zijn er van overtuigd dat Passend Onderwijs zonder thuiszitters mogelijk is. Hun aanbod staat beschreven in de brochure 'Concrete aanpak van (dreigend) thuiszitten: dit is wat wij doen. Ook organiseren zij op de dag van de Leerplicht (17 maart 2016) samen een landelijke bootcamp 'Passend Onderwijs zonder thuiszitters? Het kan wel!' Spil in het bereiken hiervan zijn de actieve lokale en regionale netwerken van mensen van samenwerkingsverbanden, scholen en gemeenten (de zgn. LANSbrekers) die worden verbonden tot een landelijk netwerk dat informatie en ervaringen deelt.

In deze notitie wordt een beeld gegeven van de thuiszittende leerlingen in SWV PO 20.01, op basis van de eerste melding aan de Inspectie van het Onderwijs. Om hoeveel leerlingen gaat het, wat zijn de oorzaken en hoe kunnen we thuiszitten voorkomen?

SWV PO 20.01 en thuiszitters

Ambitie en doel

Hoofdambitie van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs 20.01 PO is dat er in de regio geen enkele leerling meer is waaraan geen passend onderwijs wordt geboden: alle leerlingen moeten een passend onderwijsarrangement geboden worden in het regulier basisonderwijs dan wel het speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs, waar nodig samen met jeugdzorg, jeugdhulpverlening, jeugdbescherming en gehandicaptenzorg, etc. De thuiszittersproblematiek heeft daarom gerichte aandacht van het Samenwerkingsverband: ultieme doel is dat er binnen het Samenwerkingsverband GEEN thuiszitters zijn.

In Passend Onderwijs hebben schoolbesturen zorgplicht gekregen. In de visie van SWV PO 20.01 geldt dat niet alleen voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, maar ook voor de kwaliteit van het onderwijs aan alle leerlingen. Leraren die de kwaliteit vorm geven in hun dagelijks handelen zijn in dienst van het schoolbestuur. Het schoolbestuur is dus als eerste verantwoordelijk en is ook de enige die de verantwoordelijkheid waar kan maken. Daarnaast wordt een bredere verantwoordelijkheid gevoeld voor situaties die de draagkracht van schoolbesturen te boven gaan, waaronder de duurzame en integrale aanpak van thuiszitters.

Thuiszitters in beeld

Het beleid van het Ministerie van OC&W is gericht op twee sporen, waarvan de eerste het zorgen voor meer ruimte voor maatwerk is. De invoering van Passend Onderwijs heeft zelf al mogelijkheden voor maatwerk gecreëerd. Deze worden uitgebreid als gevolg van de notitie 'Onderwijs op een andere locatie'. Bijlage 1 bevat een opsomming van de mogelijkheden voor maatwerk die Passend Onderwijs biedt. In bijlage 2 staan de mogelijkheden voor vrijstelling die de Leerplichtwet biedt vermeld. Relevant vanwege de recente ruimere interpretatie van het artikel dat vrijstelling van schoolplicht regelt (art. 11 d LPW), waardoor er minder vaak een beroep op het artikel voor vrijstelling van leerplicht hoeft te worden gedaan (art. 5 LPW).

Het tweede spoor is het in beeld brengen van thuiszittende leerlingen in de regio, zodat samenwerkingsverbanden beter op hun inspanningen kunnen worden aangesproken. De Inspectie vraagt samenwerkingsverbanden tweemaandelijks naar een overzicht van de stand van zaken van het aantal thuiszitters en de categorie waartoe ze behoren. De eerste melding aan de Inspectie betreft een stand van zaken op 15 november 2015. Bij deze melding hanteert het SWV de volgende definities m.b.t. thuiszitters, die afgeleid zijn uit de Leerplichtwet en het Toezicht van de Inspectie:

Categorie 1 langdurig relatief verzuim	Een leerplichtige jongere die: <ul style="list-style-type: none"> - staat ingeschreven bij een school - geen vrijstelling heeft van de leerplicht die door leerplichtambtenaar is afgegeven - gedurende 4 aaneengesloten lesweken aan geen vorm van onderwijs deelneemt zonder toestemming van de school/bestuur.
Categorie 2 absoluut verzuim	Leerplichtige jongeren die niet staan ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld zijn van de inschrijvingsplicht van de Leerplichtwet 1969.
Categorie 3: vrijstelling van leerplicht onder artikel 5 Leerplichtwet	Artikel 5. Gronden voor vrijstelling van inschrijving: <ul style="list-style-type: none"> 5 sub a LPW de jongere is op psychische of lichamelijke gronden ongeschikt om tot een school of instelling te worden toegelaten; 5 sub b LPW ouders/verzorgers overwegende hebben bedenkingen tegen de richting van het onderwijs op alle scholen die binnen redelijke afstand van de woning zijn gevestigd; 5 sub c LPW jongeren die ingeschreven staan bij een onderwijsinstelling buiten Nederland en deze regelmatig bezoeken.

	5a LPW Ouders/verzorgers die een bij algemene maatregel van bestuur te omschrijven trekkend bestaan leiden waarbij de jongere hen vergezelt.
Aan deze categorieën zal vanaf de melding in maart 2016 een vierde categorie worden toegevoegd als gevolg van de ruimere interpretatiemogelijkheid van art. 11 d.	
Categorie 4: vrijstelling van geregeld schoolbezoek onder artikel 11 Leerplichtwet	Artikel 11. Gronden voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek: 11d LPW de jongere wegens ziekte verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken; 11g LPW de jongere door andere gewichtige omstandigheden verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken.

Overzicht thuiszitters SWV op 15 november 2015

(groen gearceerd betekent weer ingeschreven op een school)

Leerling	M/V	Categorie	Onderwijs / groep	Betrokken organisaties	Reden thuiszitten	Oplossing
1 plm 7 mnd	M	Gedoogde tijdelijke vrijstelling art. 5 sub a	SBO, 8	SMW, leerplicht, contactpersoon gemeente, Accare (schoolpoli), CJG	Psychiatrische problematiek	Plaatsing bij Hoeve Paradij, vrijstelling tot 23 november 2016. Leerling blijft dit schooljaar ingeschreven zodat school kan ondersteunen qua onderwijs.
2 3 mnd	M	1	SO, 6	Leerplicht, contactpersoon gemeente, Accare, onderwijsconsulent, SWV	Psychiatrische problematiek	Plaatsing bij Juneco voorjaar 2015, i.s.m. 's Heerenloo na de zomervakantie
3 4 mnd	M	1	SO, 3	Leerplicht, contactpersoon gemeente, CJG, Accare, SWV, Cedin	Psychiatrische problematiek	Er wordt gewerkt aan een observatieplaats bij de Tine Marcusschool met verkorte lestijden, zodat er ook behandeling en zorg kan plaatsvinden.
4 4 mnd	M	1	SO, 8	Leerplicht, contactpersoon gemeente, Accare (Mozaïek) William Schrikker Groep.	Psychiatrische problematiek	13 november 2015 ingeschreven bij Portalis.
5 4 mnd	M	1	BAO, 6	Leerplicht, contactpersoon gemeente, Accare: IPG, CJG, SBO De Meerpaal, Leilinde, Fiducia, Bladergroen- School, SWV 20.01 PO / SWV 20.02 VO: 10 - 14 aanpak.	Onveilige situatie op de huidige basisschool en nog geen passende plek gevonden.	Eind december is een TLV SO afgegeven. Leerling gaat m.i.v. januari 2016 naar de Bladergroenschool te Groningen.
6 plm 7 mnd	M	1	SO,	Leerplicht, contactpersoon gemeente, scholen, Onderwijsconsulent Juneco, 's Heerenloo, SWV	Ernstige gedragsproblematiek vanuit interne prikkels	M.i.v. 25 januari 2016 naar C.B.S. Ichtusschool te Zoutkamp.

7 2 mnd	M	1	SBO, 8	Leerplicht, contactpersoon gemeente.	Verhuisd en niet ingeschreven op nieuwe school.	LPA geeft door dat de leerling op 30 november is ingeschreven bij een SBO in Utrecht.
------------	---	---	--------	--	---	--

Analyse overzicht thuiszitters

Een snelle blik op deze momentopname levert op dat het om 7 aangemelde leerlingen gaat, dat het allemaal jongens zijn en dat de problematiek zich voornamelijk in het speciaal onderwijs en in mindere mate in het speciaal basisonderwijs concentreert. In 5 van de 7 situaties komen de leerlingen van een andere school: er was al sprake van problematiek.

In alle gevallen is de leerplichtambtenaar betrokken, naast ook vaak CJG's, onderwijsconsulent, andere scholen en hulpverleningsinstanties. Een deel van de leerlingen zit in een traject gericht op terugkeer naar onderwijs, de anderen zijn ingeschreven bij een andere school. De leerlingen in het traject gericht op terugkeer naar onderwijs blijven ingeschreven staan bij de school. Een vrijstelling volgens artikel 5 sub a van de Leerplichtwet is dan eigenlijk niet mogelijk. De ruimere interpretatie van artikel 11 d van de Leerplichtwet (tijdelijke vrijstelling van schoolbezoek wegens - in bovenstaande gevallen - psychische belemmeringen) maakt het mogelijk dat deze leerlingen niet meer als 'thuiszitters' worden beschouwd, maar als leerlingen in een erkend 'maatwerk traject'.

Naar aanleiding van de meldingen zijn gesprekken gevoerd met de intern begeleiders / directeurs van de scholen om meer informatie te verkrijgen. De volgende vragen zijn gesteld:

Wanneer liep het fout met de leerling en wat maakte dat het fout liep?

- Er was sinds de vorige school niets gedaan aan de problematiek (hulpverlening heeft de ernst onderschat) en bovendien bleek er nog meer aan de hand te zijn.
- Leerling is van school gehaald wegens vechtscheiding ouders en later in een andere woonplaats opnieuw ingeschreven.
- Leerling vroeg erg veel aandacht en vertoonde - mede door personeelwisselingen wegens ziekte - agressief en onhandelbaar gedrag t.o.v. medeleerlingen.
- Zelfs op de SO-school (cl. 4) onhandelbaar en mede door toedoen van ouder geen toestemming voor verkorte schooldagen.
- Leerling met multi-problematiek vanuit MKD, er had ook cl. 2 aangeraden kunnen / moeten worden. Huidige school heeft het te lang geprobeerd. Daarnaast zag de ouder geen problemen.
- Een overbelaste leerkracht en klas met 8 gediagnosticeerde kinderen. Daarnaast verstoorte relatie met ouder mede omdat de ouder niet mee wilde gaan in het afgegeven advies SO. School laat eigen advies te snel los. Vervolgens geen SBO bereid om het kind op te nemen.

Wat is er vanuit school gebeurd en met wie is er contact gezocht?

- Alle scholen hebben contact gezocht met de leerplichtambtenaar. Daarnaast met het CJG, hulpverlening en het SWV.
- Enkele scholen laten de leerling ingeschreven staan om in het vervoltraject (een vorm van) onderwijs te kunnen bieden.
- Familie ingezet om de leerling extra te begeleiden (mislukking)
- Verkorte lestijden op de huidige school, een keer i.s.m. Cedin en SWV, een keer vanuit de inzet van een onderwijsassistent.

Hoe verliep dat contact?

- In het algemeen werd opgemerkt dat de communicatie tussen de diverse partijen vaak niet heel makkelijk loopt.
- Vanaf dag 1 loopt het overlegproces veel te traag. Het is moeilijk om iedereen snel en allemaal tegelijk om tafel te krijgen (inclusief de ouders).
- Voorbeelden van waar het mis loopt: de CJG-contact persoon is betrokken maar zich niet bewust van zijn regierol, de leerplichtambtenaar/onderwijsconsulent houdt school niet op de hoogte van de voortgang, adviezen van de school en hulpverlening sluiten niet op elkaar aan.

Tegen welke knelpunten liep de school aan?

- Naast de trage en moeizame communicatie (over het algemeen), blijkt dat daarnaast een fysieke opvangplek voor de leerling - tijdelijk of niet tijdelijk - ontbreekt.

- Ook een direct inzetbare leerkracht/onderwijsassistent wordt gemist (om er voor te zorgen dat gedurende zoektocht naar een andere plek het onderwijs - wel of niet verkort - doorgaat).

Wat had de school nodig?

- Snellere communicatie en afstemming met alle partijen: korte lijnen duidelijke routes.
- Duidelijkheid over waar de eigen grenzen liggen van de school. Wanneer kun je de leerling loslaten (voorkomen van te lang doormodderen).
- Meer deeltijdmogelijkheden onderwijs-zorg-behandeling.
- Iemand die (sneller) beslissingen kan nemen waar iedereen zich aan moet houden. Als school (en hulpverlening) ben je ook partij. Het in stand houden van een goede relatie met ouders is van belang voor de voortgang.

Hoe had dit thuiszitten voorkomen kunnen worden?

- Als er tijdens het traject ondersteuning (binnen of buiten de school) was geweest zoals hierboven beschreven, dan waren de leerlingen wellicht niet thuis komen te zitten.
- Snellere behandeling, betere afstemming met alle partijen o.l.v. een regiehouder.
- Aannamebeleid van de school. Zorgen voor spreiding binnen je regio zodat niet 1 (goed bekend staande) school alle "probleemleerlingen" aantrekt en plaatst.

Het heeft vaak (te) lang geduurd voordat er een traject in zicht was (van twee maanden tot 8 maanden), de meeste scholen hebben in de tussentijd geprobeerd de leerling op een andere manier aan school te binden, door bijv. de leerling een aantal dagdelen naar school te laten komen. Dit bleek niet voor alle scholen een mogelijkheid te zijn. Bijna alle scholen geven aan het gevoel te hebben te lang doorgedaan te zijn / over hun grenzen te zijn gegaan, omdat niet duidelijk was tot waar hun verantwoordelijkheid ging.

Er zijn diverse oorzaken van het niet meer passend onderwijs kunnen bieden aan deze leerlingen: de problematiek bleek groter na aanmelding, te veel wisseling van personeel (en van benodigde ervaring en expertise), geen behandeling van de problematiek, teveel leerlingen met problematiek in één groep, de problematiek wordt door ouders niet (h)erkend.

De problemen ontstaan daarna doordat er niet snel gehandeld kan worden. De afgesproken routes tussen onderwijs en zorg werken nog niet, het gaat te traag, er is veel sprake van miscommunicatie en soms ook van wantrouwen naar elkaar, er bestaat onduidelijkheid over de regie. Bovendien zijn er weinig tot geen (tijdelijke) opvangmogelijkheden voor deze leerlingen beschikbaar.

Aanbevelingen voor het voorkomen van thuiszitten

Bovenstaande analyse leidt tot de volgende aanbevelingen om thuiszitten te voorkomen:

1. Neem preventieve maatregelen in de school:
  - a. zorg voor een goede overdracht van al aanwezige dossiers van de aanleverende school / instantie
  - b. onderzoek op basis hiervan of de leerling zo kan instromen in het onderwijs of dat er meer nodig is
  - c. voorkom dat er te veel leerlingen met problematiek in één groep terecht komen
  - d. zorg voor handelingsvaardige leerkrachten (met waar nodig ondersteuning)
2. Zet in op voorlichting en informatie (intern en extern, gemeenten, jeugdzorg, jeugdhulpverlening en onderwijs), zodat:
  - a. de afgesproken route tussen gemeenten en onderwijs duidelijk is voor alle betrokken partijen en dus duidelijk is wie wanneer ingeschakeld kan worden;
  - b. de contactpersoon vanuit de gemeente (hiermee wordt hier bedoeld de casemanager het basisteam / CJG / wijkteam) goed op de hoogte is van zijn / haar regierol;
  - c. deze casemanager op de hoogte is van de rol van het onderwijs;
  - d. hulpverlening en onderwijs een gezamenlijk belang zien in het werken aan een oplossing voor de leerling.

3. Zorg voor direct inzetbare tijdelijke oplossingen (zie bijlage 3 voor een overzicht van organisaties met wie samen gewerkt kan worden).
  - a. Een time-out is voor sommige leerlingen goed om tot rust te komen, bijv. een zorgboerderij met dagbesteding, zodat door de rust de leerling het plezier in het leren terug kan krijgen.
  - b. Voor andere leerlingen is verkorte lestijd een betere optie, met daarnaast behandeling (onderwijs, maar meer op maat).
  - c. Een 'vliegende keep-leerkracht en -onderwijsassistent' (vanuit de subregio of het SWV) die snel ingezet kunnen worden om de leerling aan het onderwijs gebonden te houden.
4. Onderzoek de mogelijkheden voor het instellen van een doorzettingsmacht om impasses - en daardoor vertraging - door het niet op één lijn zitten van de betrokken partijen te voorkomen.

Bijlage 1

Mogelijkheden voor maatwerk

Geen passend onderwijs zonder maatwerk. Met de komst van Passend Onderwijs zijn de mogelijkheden dan ook toegenomen. Scholen en samenwerkingsverbanden kunnen in overleg met de ouders voor alle leerlingen een passend programma organiseren. In de handleiding *'Alle leerlingen een plek: mogelijkheden voor maatwerk'* staan de mogelijkheden vermeld die de wetgeving biedt voor maatwerk binnen het regulier en het speciaal onderwijs.

De voorstellen in de brief 'Onderwijs op een andere locatie' (OOAL) breiden deze mogelijkheden uit. Het gaat hierbij om voorstellen voor de langere termijn (ingevolge van wetwijziging) en voor de korte termijn (in aanloop naar de nieuwe regelgeving). Uiteindelijk doel van deze uitbreiding van mogelijkheden is te komen tot een passende oplossing voor alle kinderen die tot leren in staat zijn. De beroepen op een vrijstelling artikel 5 lid a (vrijstelling van schoolinschrijving op basis van lichamelijke of psychische redenen) moeten hiermee afnemen, omdat deze mogelijkheid alleen bedoeld is voor kinderen die echt niet tot leren in staat zijn. In onderstaand overzicht zijn alle (huidige en toekomstige) mogelijkheden onder elkaar gezet.

Maatwerk in het regulier onderwijs

Ondersteuning op reguliere scholen, in de klas of in een speciale, structuur- of trajectklas. De leerling volgt (een deel) van het onderwijs in een aparte klas. De school stelt voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in overeenstemming met de ouders een ontwikkelingsperspectief op. Voor leerlingen die specialistische expertise nodig hebben, zonder dat zij (volledig) zijn aangewezen op het (v)so, bestaat de mogelijkheid om een deel van het programma te volgen op een andere reguliere school of in het (v)so. Dit kan op basis van een ontwikkelingsperspectief met afspraken over het programma en het doel.

Orthopedagogisch-didactisch centrum (opdc)

Voor leerlingen die tijdelijk geen regulier onderwijs kunnen volgen maar die niet zijn aangewezen op (v)so, kan een samenwerkingsverband er voor kiezen om een opdc in te richten. Doel is dat de leerling na uiterlijk twee jaar teruggaat naar de reguliere school. De leerling blijft ingeschreven op de reguliere school, maar volgt onderwijs op het opdc. De reguliere school stelt een ontwikkelingsperspectief op met daarin het doel van de plaatsing, voor hoe lang, en of het vol- of deeltijd betreft. *Er is wetgeving in voorbereiding om ook in het primair onderwijs het inrichten van een opdc mogelijk te maken.*

Tijdelijke vrijstelling

Voor leerlingen die (tijdelijk) niet voltijds naar school kunnen, kan een beroep worden gedaan op de Leerplichtwet. Artikel 11 biedt de mogelijkheid tot vrijstelling van geregeld schoolbezoek, bijv. vanwege ziekte (11, d) of vanwege gewichtige omstandigheden (11, g). Het hoofd van de school kan tot maximaal 10 dagen toekennen als het gaat om gewichtige omstandigheden, de leerplichtambtenaar beslist als het om een langere periode gaat. Ook voor deze kinderen is het vertrekpunt dat zij zo snel mogelijk weer volledig naar school kunnen. Bij het zoeken naar een passende maatwerkoplossing kunnen scholen, samenwerkingsverbanden, leerplicht en ouders ondersteuning krijgen van onderwijsconsulenten.

Nieuw voor de korte termijn (tenminste tot en met 31 juli 2017/ tot nieuwe wetgeving OOAL in werking treedt) is het toestaan van een ruimere interpretatie van het begrip 'ziekte' van artikel 11, d. Hieronder vallen nu ook lichamelijke en psychische beperkingen, zodat leerlingen in het regulier onderwijs die tijdelijk of gedeeltelijk niet naar school kunnen vanwege lichamelijke of psychische belemmeringen ook (gedeeltelijk) vrijgesteld van schoolbezoek kunnen worden. De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en maakt hierover afspraken met de ouders, waarbij inkoop van materialen of inhuur van expertise mogelijk is. Onderdeel van de afspraken zijn afspraken over een ingroeiprogramma gericht op terugkeer naar school. De afspraken hoeven niet bij de inspectie of de leerplicht te worden gemeld. Een onderwijsconsulent kan worden ingeschakeld om te adviseren over de keuze vóór of invulling van een 11-d afspraak. Afstemming met het samenwerkingsverband ligt voor de hand, o.a. om te bespreken of er geen betere alternatieven voorhanden zijn.

Deze extra mogelijkheid staat niet open voor het speciaal onderwijs: hier blijft de mogelijkheid bestaan om af te wijken van de voorgeschreven onderwijstijd (artikelen 12, 14a lid 2f en 25 van de Wet op de expertisecentra). Een verzoek hiertoe moet worden voorgelegd aan de inspectie.

Nieuwe wetgeving (op zijn vroegst vanaf schooljaar 2017 - 2018) maakt het ook voor het regulier onderwijs mogelijk om voor een leerling af te wijken van de voorgeschreven onderwijstijd. Dit biedt meer mogelijkheden om bijvoorbeeld een deel van het onderwijsprogramma thuis te kunnen volgen. De school van inschrijving blijft verantwoordelijk en maakt in het kader van het ontwikkelingsperspectief afspraken met ouders en waar nodig jeugdhulpverlening. Een verzoek om af te wijken moet voorgelegd worden aan de inspectie.

Daarnaast wordt een mogelijkheid geregeld om in uitzonderlijke gevallen deels/tijdelijk onderwijs te volgen bij initiatieven buiten het bekostigde stelstel. Dit biedt ruimte voor leerlingen waarvoor het samenwerkingsverband geen passend aanbod heeft en er een initiatief (met een zogenaamde B3-status) is waar dit aanbod wel is. Ouders krijgen niet een recht om hiervoor te kiezen. De inspectie kan op basis van een verzoek een tijdelijke goedkeuring geven zodat een samenwerkingsverband meer tijd heeft om de expertise en voorzieningen die nodig zijn voor een dekkend aanbod uit te breiden.

Maatwerk in het speciaal basisonderwijs

Voor leerlingen die (tijdelijk) niet naar het reguliere basisonderwijs kunnen, bijvoorbeeld vanwege een leerachterstand of gedragsproblemen, kan het sbo een oplossing bieden. Voor alle leerlingen moet in overstemming met de ouders een opp opgesteld worden. Er zijn vaak kleinere klassen en er is meer deskundigheid. Voor inschrijving is een toelaatbaarheidsverklaring nodig.

Maatwerk in het leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs

Leerwegondersteunend onderwijs (lwo) is bedoeld voor leerlingen die met extra ondersteuning een vmbo-diploma kunnen halen. Het praktijkonderwijs (pro) is bedoeld voor leerlingen die geen vmbo-diploma kunnen halen. Pro-scholen zijn bedoeld om leerlingen voor te bereiden op een plek op de (regionale) arbeidsmarkt. Beide soorten onderwijs zijn bedoeld voor leerlingen met een leerachterstand en / of gedragsproblemen. Er is meer ruimte voor kleinere klassen en (individuele begeleiding). Voor alle leerlingen in het pro is een ontwikkelingsperspectief nodig, bij het lwo alleen voor die leerlingen die meer ondersteuning krijgen dan het basisniveau. M.i.v. 1 januari 2016 zijn lwo en pro ingepast in Passend Onderwijs.

Maatwerk in het (voortgezet) speciaal onderwijs

Leerlingen die veel en (heel) specifieke ondersteuning nodig hebben kunnen naar het (voortgezet) speciaal onderwijs. Voor alle leerlingen wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld. De scholen binnen het samenwerkingsverband maken afspraken over welke leerlingen een plek kunnen krijgen en stellen hiervoor een procedure en criteria op. Voor inschrijving is een toelaatbaarheidsverklaring nodig. Kinderen die in een residentiele instelling worden geplaatst, kunnen zonder toelaatbaarheidsverklaring speciaal onderwijs volgen.

Afwijken van voorgeschreven onderwijstijd

Voor leerlingen die (tijdelijk) niet het hele programma kunnen volgen, biedt de wetgeving de mogelijkheid om af te wijken van de voorgeschreven onderwijstijd. In alle gevallen blijft het vertrekpunt dat de kinderen zo snel mogelijk weer volledig naar school kunnen. Om voor bekostiging in aanmerking te komen, moet de leerling wel ten minste 50% van de tijd onderwijs volgen. Bij het zoeken naar een passende maatwerkoplossing kunnen scholen, leerplicht en ouders ondersteuning krijgen van onderwijsconsulenten.

Symbiose

Sommige leerlingen zijn niet volledig aangewezen op het programma in het speciaal onderwijs. Zij kunnen ook een deel van de tijd naar het regulier onderwijs: dit heet symbiose. In het ontwikkelingsperspectief wordt beschreven welk programma de leerling in het reguliere onderwijs volgt en met welk doel. Een leerling mag maximaal 60% van het onderwijs in het reguliere onderwijs volgen.

Maatwerk in het particulier onderwijs

Het is niet mogelijk met onderwijsmiddelen onderwijs te volgen bij een instelling voor particulier onderwijs. Inkoop van een (deel van het) onderwijsprogramma door een reguliere school kan wel. De leerling wordt dan ingeschreven op de reguliere school en volgt daar ook het onderwijs.

Bijlage 2

Mogelijkheden voor vrijstelling in het primair onderwijs volgens de Leerplichtwet

Voor kinderen die (tijdelijk) niet voltijds naar school kunnen, kan een beroep worden gedaan op de Leerplichtwet. De leerplichtambtenaar kan voor kinderen vrijstellingen van de leerplicht verlenen op grond van de volgende wetsartikelen:

Artikel 11 biedt de mogelijkheid tot vrijstelling van geregeld schoolbezoek:

- **Artikel 11d.** Dit artikel wordt door de leerplichtambtenaar gebruikt voor beroep op vrijstelling van geregeld schoolbezoek voor kinderen wegens ziekte. Bijvoorbeeld kinderen die voor een periode zijn opgenomen of een deel van de schooltijd een behandeling volgen. In afwachting van wetswijzigingen om onderwijs op een andere locatie mogelijk te maken (mogelijk met ingang van 2017 - 2018) is het uitgangspunt het begrip 'ziekte' ruim te interpreteren, waardoor het alle kinderen omvat die vanwege lichamelijke of psychische belemmering tijdelijk/deels niet naar school kunnen. Zij zijn (gedeeltelijk) vrijgesteld van schoolbezoek. De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en maakt hierover afspraken met de ouders. Inkoop van materiaal of inhuur van specifieke expertise zijn mogelijk.
- **Artikel 11g.** Voor kinderen die door ander gewichtige omstandigheden verhinderd zijn de school te bezoeken. Er wordt alleen tijdelijke vrijstelling verleend als het gaat om omstandigheden die buiten de wil en invloed van de ouders en/of de kinderen liggen. Voorbeelden: een begrafenis, verhuizing, jubileum etc. De directeur van de school beslist over aanvragen tot 10 schooldagen per schooljaar. Als het om meer dan 10 schooldagen gaat beslist de leerplichtambtenaar.

Artikel 5 de mogelijkheid tot vrijstelling van schoolinschrijving:

- **Artikel 5 lid a.** Als een kind op grond van lichamelijke of psychische gronden niet geschikt geacht wordt om tot een school te worden toegelaten.
- **Artikel 5 lid b.** Als de ouders bezwaar maken tegen de richting van het onderwijs van alle scholen binnen een redelijke afstand van de woning.
- **Artikel 5 lid c.** Als het kind als leerling staat ingeschreven op een school buiten Nederland en deze school geregeld bezoekt.
- **Artikel 5a.** Als de ouders een trekkend bestaan leiden waarbij het kind hen vergezelt.

Bijlage 3

Organisaties betrokken bij de thuiszittersproblematiek

a. Provincie Groningen

De 23 gemeenten in de provincie Groningen werken op een aantal terreinen samen bij de inkoop van Jeugdhulp. Hiertoe hebben ze het Regionaal Inkooporgaan Groninger Gemeenten in het leven geroepen. Eén van de producten die dit orgaan voor 2016 heeft uitgezet is:

(Dreigende) Thuiszitters weer naar school

Met behoud van ieders verantwoordelijkheid vragen de gemeenten een intensieve en flexibele samenwerking op het terrein van jeugdhulp/WMO, onderwijs en arbeidsmarkt, die eraan bijdraagt dat jongeren economisch en sociaal zelfredzaam worden. Daarom streven wij er naar dat iedere jongere een startkwalificatie behaalt en indien dit niet mogelijk is een diploma Entree als start van zijn of haar maatschappelijke zelfstandigheid;

- De doelgroep is vier tot achttien jaar;
- De integrale aanpak helpt jongeren met emotionele-, gedrags- en ontwikkelingsstoornissen zo goed mogelijk te functioneren, in de verschillende domeinen;
- De aanpak kan bijvoorbeeld omvatten: activerende begeleiding, hulp op specifieke psychiatrische of verstandelijke beperking, wegnemen van blokkades, herstel

netwerk/familieband, inzetten van rolmodel of coach, aanbieden van woonruimte, kadertraining of begeleid wonen;

- De aanpak vraagt een samenwerking tussen school, jongere/ouders en gemeente (zorg, onderwijs, arbeidsmarkt) volgens de ondersteuningsroute gemeente en onderwijs; (www.rigg.nl) en werkt aan een gewenst en haalbaar toekomstperspectief voor de jongere.
- De integrale aanpak moet de eigen kracht van de jongeren en zijn/haar netwerk bevorderen en naar behoefte in overleg met de casusregisseur in de gemeente waar de jongere woont, kunnen worden op/afgeschaald;
- De integrale aanpak vindt plaats in een zo vroeg mogelijk stadium; zo kort, licht en dichtbij als mogelijk bij de jongere in het onderwijs en/of in het gezin en/of leefomgeving; en met een zo laag mogelijk bureaucratisch gehalte in tijd en omvang;
- De aanpak werkt van klein naar groot: hulp aan de jongere, versterking van het gezin/netwerk, hulp voor de school/instelling/tussenvoorziening en de leerkracht in de groep/klas;
- De aanpak stimuleert ketenpartners te zoeken naar nieuwe vormen onderwijs, arbeid en dagbesteding die passend zijn.

Vanuit de Jeugdhulp zijn de volgende organisaties in 2016 contractpartners op het gebied van algemeen hulp in het onderwijs en waaronder 'thuiszitters naar school':

Accare, Tjeenz, Cedin, Juneco, Pedagogische Praktijk Marum, De Kunstsmederij v.o.f., Mindfulness for you, Personal Care for You, Praktijk Amparo, Subrosa, Veni Etinam, Cura XL, Jonx, MEE Groningen, Molendrift, 's Heeren Loo Zorggroep, Elker, Reik, Team 050, Verslavingszorg Noord Nederland.

Dit betekent dat de sociale teams bij het organiseren van individuele maatwerktrajecten kunnen bekijken welke van bovenstaande organisaties een passend aanbod heeft en dit aanbod inzetten.

Van een aantal organisaties is bekend dat ze een traject aanbieden voor thuiszittende leerlingen, zoals Schoolpoli's, Poli's terug naar school (via al bestaande samenwerking en / of websites), zie hieronder.

Accare (ook in Drenthe)

Ondersteuning in het onderwijs: <https://www.accare.nl/professionals/wat-doet-accare/ondersteuning-in-het-onderwijs>

School en Accare: <https://www.accare.nl/over-accare/nieuws/school-en-accare-samen-vooruit>

Schoolpoli: behandelaars van Accare komen op verzoek op school om een kind te observeren en vervolgens zo nodig te behandelen, bijvoorbeeld door een sociale vaardigheidstraining, agressieregulatietraining of individuele gedragstherapie. Schoolpoli medewerkers geven ook trainingen aan groepen docenten en coachen individuele docenten.

Aanpak schoolverzuim: leerlingen worden gedurende twee á drie weken intensief gedragstherapeutisch begeleid en gestimuleerd om weer naar school te gaan. Ook ouders en docenten krijgen begeleiding. Er wordt nauw samengewerkt met leerplichtambtenaren, zorgcoördinatoren en bijvoorbeeld jeugdreclassering.

Cedin

Onderwijs voor een thuiszittende leerling <http://www.cedin.nl/1267/onderwijs-voor-een-thuiszittende-leerling.html>:

Voor wie: thuiszittende leerlingen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en het MBO, ouder(s)/verzorger(s) van thuiszittende leerlingen, scholen, CJG, gemeenten, samenwerkingsverbanden passend onderwijs

Werkwijze: elk traject is uniek en wordt op maat voor een thuiszittende leerling gemaakt, met een vaste lijn:

1.2 vaste casemanagers die verantwoordelijk zijn voor een eerste en korte (telefonische) intake.

2. Na aanmelding volgt een uitgebreid intakegesprek met alle betrokkenen. Afhankelijk van de leeftijd en de problematiek wordt ook de leerling zelf hierin betrokken. Tijdens deze intake worden alle mogelijkheden besproken van de leerling alsook een uitgebreide analyse van hetgeen er reeds heeft plaatsgevonden

3. Daarna wordt een passend en op elke leerling op maat gemaakt onderwijszorgarrangement opgesteld dat door alle betrokkenen wordt aanvaard en uitgevoerd.

4. Tijdens de tussenevaluatie(s) en eindevaluatie wordt er met alle betrokkenen gekeken of de ingeslagen weg nog het gewenste perspectief biedt. Of dat er eventueel naar beneden of boven wordt bijgesteld.

5. Doel blijft te allen tijde om de leerling onderwijs te geven. Dit kan (deels) thuis of op (deels) op school plaatsvinden. Dit gebeurt tezamen met leerkrachten/docenten met ruime ervaring in het (speciaal) onderwijs. School blijft altijd verantwoordelijk, vanuit haar zorgplicht, voor het verschaffen van het curriculum.

In complexe situaties doen we aanvullend onderzoek. De lijnen binnen onze organisatie zijn kort, zodat de benodigde deskundigheid snel kan worden ingezet.

Elker

Nieuwe Perspectieven: <https://www.elker.nl/jongeren/hulpaanbod/nieuwe-perspectieven>

Een kort intensief traject (10 tot 12 weken) voor jongeren in de stad Groningen, tussen de 12 en 23 jaar, die vastlopen op meerdere leefgebieden en daardoor risico lopen op voortijdig schoolverlaten, oplopende schuldenlast, dakloos worden en afglijden in criminaliteit.

Aanmelden doe je door contact op te nemen met coördinator Anna Wessels 06-11867173 of door een mail te sturen naar nieuwe.perspectieven@elker.nl

Back to School (in de maak)

Integraal (behandeling / zorg / onderwijs) aanbod voor 4 tot 12- jarigen voor (dreigende) thuiszitters. Er zal een ondersteuningsplan op maat geleverd worden met de componenten onderwijs en zorg. In samenwerking met alle partijen zal dit zo snel mogelijk in gang gezet worden.

Jonx- Lentis

Poli Terug naar school: <https://www.jonx.nl/locaties/poli-terug-naar-school-1/>, op alle locaties.

Helpt kinderen en jongeren bij wie sprake is van ernstig schoolverzuim of **schoolweigering** én waarbij een vermoeden bestaat van psychiatrische problematiek. De Poli werkt nauw samen met alle betrokkenen om de jongere zo snel mogelijk terug te laten keren naar school.

In geval van ernstig schoolverzuim is het van belang dat de hulp snel wordt opgestart. De Poli Terug naar School helpt op twee manieren:

- (aanvullende) diagnostiek om de vraag te beantwoorden of er sprake is van onderliggende psychiatrische problematiek, zoals bijvoorbeeld een Autisme Spectrum Stoornis, ADHD, een depressie of een trauma. Als blijkt dat dit zo is, wordt er passende behandeling geboden.
- tegelijkertijd biedt een thuisbehandelaar, die deskundig is op het gebied van psychiatrische problematiek, hulp in de thuissituatie (6 weken). Schoolverzuim is niet alleen voor een kind een probleem, maar heeft vaak impact op het hele gezin. Jonx Lentis merkt een verschuiving van VO naar PO-aanmeldingen (nu 80% VO en 20% PO).

Aanmelding: via de huisarts, een GGZ-instelling, een GGD-arts, een medisch specialist.

Nieuw initiatief O2G2: Stichting Madelies / Gezinsklas

Kinderen die problemen hebben met hun gedrag in de klas gaan één ochtend in de week samen met hun ouders naar school. Naast de leerkracht zijn een psycholoog en een therapeut bij de les aanwezig. Voorlopig op drie locaties: de Swoaistee, de Borgmanschool en de Siebe Jan Boumaschool. De gemeente Groningen financiert de kosten. Het aanbod van Stichting Madelies geldt voor de hele provincie.

b. Noord- en Midden Drenthe

Accare: zie hierboven

Yorneo

Speciaal voor leerlingen met **ernstige gedragsproblemen** in het onderwijs. Multi Systeem Therapie (MST) wordt ingezet om de betrokkenheid van ouders en school bij het doel - de leerling weer terug naar school - te vergroten. Contactpersoon: Nicoline Hoekstra.

c. Ondersteunend

IVIO@School

Deze organisatie biedt mogelijkheden voor leerlingen die niet naar school kunnen: “De onderwijsvoorzieningen in Nederland zijn zodanig dat in principe voor ieder kind passend onderwijs beschikbaar is op een school of in een instelling. Toch kunnen zich situaties voordoen, waarbij

geregeld een school bezoeken (tijdelijk) niet mogelijk is. Is een kind langdurig ziek dan zorgt de school voor de voortgang van het onderwijs door huiswerk en lesmateriaal beschikbaar te stellen. De school blijft het bevoegd schoolgezag en is daarmee verantwoordelijk voor het onderwijs aan al haar leerlingen, ook als dat wordt ingekocht bij IVIO@School. Door lesmaterialen en begeleiding in te kopen bij IVIO@School kan de leerling die echt niet naar school kan tijdelijk onderwijs op de thuislocatie volgen. Ouders mogen verwachten dat het bevoegd gezag voortvarend naar oplossingen zoekt om te voorkomen dat er (te) grote leerachterstanden ontstaan. IVIO@School kan hierbij dus helpen. Immers, ieder kind heeft recht op goed onderwijs.

Als de school besluit de leerling het onderwijs (gedeeltelijk) thuis via IVIO@School te laten volgen voor een bepaalde periode, kan de school ook bepalen dat het onderwijs weer deels of geheel weer op school dient plaats te vinden. Bij gebrek aan resultaat mag de school ook besluiten te stoppen met het onderwijs van IVIO@School. IVIO@School rapporteert de voortgang aan de school.”

d. Zorgboerderijen <http://zorgboeren.nl/zorgboerderijen.php>

In Groningen en Noord- en Midden Drenthe heeft een aantal zorgboerderijen een specifiek aanbod voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Vaak betreft dit naschoolse - of logeeropvang. Deze zorgboerderijen kunnen onderdeel van een traject voor een thuiszittende leerling vormen, zie bijvoorbeeld: **Hoeve Paradij**, <http://www.hoeveparadij.nl/nieuws/paradij-jongleren-ook-dit-jaar-succesvol>: Soms lukt een gewone school niet meer. Soms is er behoefte aan een andere vorm van leren en een andere vorm van begeleiding. Dan kan Paradij JongLeren voor korte of langere tijd een oplossing zijn. In nauw overleg met de betrokken leerplichtambtenaar, de school van herkomst en de hulpverlening wordt gezocht naar nieuwe mogelijkheden. Heel vaak komt er weer zicht op een startkwalificatie of een route terug naar regulier onderwijs.

Van het totaal aan zorgboerderijen is een selectie gemaakt van zorgboerderijen met een aanbod gericht op leerlingen in de basisschoolleeftijd, zie hieronder. Eén van de zorgboerderijen heeft aangegeven dat er mogelijkheden zijn voor de opvang van thuiszitters: *“Voor zulke vragen staan we zeker open, maar we hebben er niet alle dagen tijd voor i.v.m. andere doelgroepen. Graag dan een gesprek over mogelijkheden, financiering en vervoer.*

- Zorgboerderij Achterstewold, Peize
- Zorgboerderij Rocchoeve, Nieuw Roden
- Zorgboerderij Pura Vida, Annen
- Zorgboerderij de Klimop, Smilde
- Zorgboerderij Jemalupe, De Wilp
- Zorgboerderij Calidad, Uithuizen
- Zorgboerderij ‘Kom in’, Zuidhorn
- Zorgboerderij De Heemen, Stedum
- Zorgboerderij Schildmeer, Overschild